

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

5. An si quis dubitaas in die lovud cœnans, si sit transacta media nox,
possit adhuc edere carnes? Et quid è contrario, si hodie sit dies veneris,
aut jejunii, & dubitetur, an hora duodecima noctis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

vt recte docet Valsq. in 1.2. disp. 62. c. 5. & Sanchez in Summa tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 19. Iustificat enim assensus probabiliter dictans, quamuis non sine formidine oppositi, hoc, vel illud honeste agi.

RESOL. II.

An hac regula, scilicet: In dubio melior est conditio possidentis, non solum sit vera in materia iustitia, sed etiam in materia avarum virtutum? Ex p. 4. tract. 3. Ref. 2.

Sup. hoc in 4. Resol. 3. 4. c. 3. & disp. 66. c. 1. Ant. Perez in laurea Salmantina, certam. 10. scholast. n. 132. Salas ex parte rr. 5. disp. unica sect. 17. n. 162. Turrianus in opus. Theolog. opus. de conscientia dubia, disp. 1. dnb. 1. & seq. Azorius 10. 1. lib. 2. c. 18. q. 4. & lib. 11. c. 15. q. 2. Comitulus in resp. pon. moral. lib. 2. q. 18. Sayrus in clauis regia lib. 1. c. 13. n. 9. & 36. & alij penes ipsos, quorum sententia satis probabilis est, vnde mihi displicet Suar. in 3. part. 10. 5. disp. 40. sect. 5. num. 18. allens esse falsum, & sine fundamento, possessionem in sola iustitia materia suffragari.

2. Sed non minus probabilem, affirmatiuam sententiam esse existimo, quam teneatur ipse Suarez etiam de Relig. 10. 2. lib. 4. de voto. c. 5. n. 7. Sanch. in sum. tom. 1. lib. 1. c. 10. n. 11. Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 10. n. 86. Henriq. lib. 8. c. 3. in glossa lit. P. Filiucius 10. 2. v. 17. 21. c. 4. n. 159. Sancius in selectis disp. 42. num. 7. Villalobos in summa tom. 1. v. 17. 1. diff. 21. nu. 1. vbi sic ait. [En caso de duda tambien en las de mas materias, fuera de la iusticia, es mejor la condiccion del que posee. El fundamento desto es porque la posesion es titulo vniuersal para todas las virtudes, a la manera que la obediencia de la ley es vniuersal a todas las virtudes, y assi el que esta en tal duda puede deponerla, y obtar practicamente contra ella.] Sic ille, vnde ex hac opinione benigne in hoc tractatu resoluendi sunt multi casus ad alienandas animas, & preter Doctores citatos tenent etiam hanc opinionem Sanctarellus var. resol. tom. 1. q. 43. n. 9. Tannerus tom. 2. disp. 2. q. 6. dub. 4. n. 47. Malderus in 1. 2. D. Thoma q. 19. art. 5. disp. 87. Merolla tom. 1. disp. 3. c. 3. dub. 2. n. 60. Castrus Palaus tom. 1. disp. 3. punct. 6. n. 1. & alij penes ipsos.

RESOL. III.

An in dubio tutior pars est eligenda? Et an praedita regula non praeceptum, sed consilium contineat? Ex part. 4. tr. 3. Ref. 3.

Sup. hoc in 4. Resol. 3. 4. c. 3. & disp. 66. c. 1. Ant. Perez in laurea Salmantina, certam. 10. scholast. n. 132. Salas ex parte rr. 5. disp. unica sect. 17. n. 162. Turrianus in opus. Theolog. opus. de conscientia dubia, disp. 1. dnb. 1. & seq. Azorius 10. 1. lib. 2. c. 18. q. 4. & lib. 11. c. 15. q. 2. Comitulus in resp. pon. moral. lib. 2. q. 18. Sayrus in clauis regia lib. 1. c. 13. n. 9. & 36. & alij penes ipsos, quorum sententia satis probabilis est, vnde mihi displicet Suar. in 3. part. 10. 5. disp. 40. sect. 5. num. 18. allens esse falsum, & sine fundamento, possessionem in sola iustitia materia suffragari.

vtum mihi hic, & nunc licitum sit instituire contractum cambij, v. g. cor la ricorfa, peccabo nisi abstineam, quia committerem me peccandi periculo. In dubio autem abstracto, & speculatio, v. g. vtum contractus cambij cor la ricorfa secundum se & suapte natura sit iustus, necesse non est sequi partem tutiorem, quia sequendo partem minus tutam, tamen probabilem, formare possum conscientiam, siug iudicium moraliter certum, licitum esse mihi hic, & nunc operari secundum scientiam speculatiuam probabilem, & haec omnia docet Paulus Layman in Theolog. mor. lib. 1. tr. 1. c. 5. §. 2. n. S. Tannerus 10. 2. disp. 1. q. 6. dub. 4. n. 46. Becanus 1. 1. 1. 1. c. 4. q. 9. n. 4. & alij communiter, vnde deueniendum est ad decisiones particulares casuum.

RESOL. IV.

Occurrentibus duobus praeceptis, si quis dubitaret, vtum illorum obligaret, eo quod simul impleri non possunt, quid facere debeat? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 70.

Sup. hoc in 4. Resol. 3. 4. c. 3. & disp. 66. c. 1. Ant. Perez in laurea Salmantina, certam. 10. scholast. n. 132. Salas ex parte rr. 5. disp. unica sect. 17. n. 162. Turrianus in opus. Theolog. opus. de conscientia dubia, disp. 1. dnb. 1. & seq. Azorius 10. 1. lib. 2. c. 18. q. 4. & lib. 11. c. 15. q. 2. Comitulus in resp. pon. moral. lib. 2. q. 18. Sayrus in clauis regia lib. 1. c. 13. n. 9. & 36. & alij penes ipsos, quorum sententia satis probabilis est, vnde mihi displicet Suar. in 3. part. 10. 5. disp. 40. sect. 5. num. 18. allens esse falsum, & sine fundamento, possessionem in sola iustitia materia suffragari.

Sup. hoc in 4. Resol. 3. 4. c. 3. & disp. 66. c. 1. Ant. Perez in laurea Salmantina, certam. 10. scholast. n. 132. Salas ex parte rr. 5. disp. unica sect. 17. n. 162. Turrianus in opus. Theolog. opus. de conscientia dubia, disp. 1. dnb. 1. & seq. Azorius 10. 1. lib. 2. c. 18. q. 4. & lib. 11. c. 15. q. 2. Comitulus in resp. pon. moral. lib. 2. q. 18. Sayrus in clauis regia lib. 1. c. 13. n. 9. & 36. & alij penes ipsos, quorum sententia satis probabilis est, vnde mihi displicet Suar. in 3. part. 10. 5. disp. 40. sect. 5. num. 18. allens esse falsum, & sine fundamento, possessionem in sola iustitia materia suffragari.

RESOL. V.

An si quis dubitet in die louis cenans, si sic transacta media nox, possit adhuc edere carnes? Et quid e contrario, si hodie sit dies Veneris, aut ieiunij, & dubitetur, an hora duodecima noctis conuertit, an possit quis comedere carnes? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 18.

Sup. hoc in 4. Resol. 3. 4. c. 3. & disp. 66. c. 1. Ant. Perez in laurea Salmantina, certam. 10. scholast. n. 132. Salas ex parte rr. 5. disp. unica sect. 17. n. 162. Turrianus in opus. Theolog. opus. de conscientia dubia, disp. 1. dnb. 1. & seq. Azorius 10. 1. lib. 2. c. 18. q. 4. & lib. 11. c. 15. q. 2. Comitulus in resp. pon. moral. lib. 2. q. 18. Sayrus in clauis regia lib. 1. c. 13. n. 9. & 36. & alij penes ipsos, quorum sententia satis probabilis est, vnde mihi displicet Suar. in 3. part. 10. 5. disp. 40. sect. 5. num. 18. allens esse falsum, & sine fundamento, possessionem in sola iustitia materia suffragari.

Sup. hoc in 4. Resol. 3. 4. c. 3. & disp. 66. c. 1. Ant. Perez in laurea Salmantina, certam. 10. scholast. n. 132. Salas ex parte rr. 5. disp. unica sect. 17. n. 162. Turrianus in opus. Theolog. opus. de conscientia dubia, disp. 1. dnb. 1. & seq. Azorius 10. 1. lib. 2. c. 18. q. 4. & lib. 11. c. 15. q. 2. Comitulus in resp. pon. moral. lib. 2. q. 18. Sayrus in clauis regia lib. 1. c. 13. n. 9. & 36. & alij penes ipsos, quorum sententia satis probabilis est, vnde mihi displicet Suar. in 3. part. 10. 5. disp. 40. sect. 5. num. 18. allens esse falsum, & sine fundamento, possessionem in sola iustitia materia suffragari.

Ita ille, & post illum Ioannes Sancius in *selectis disp.* 43. n. 5. idem etiam docet alter Sancius de *matrim.* tom. 1. lib. 2. d. 41. n. 40. & Layman. lib. 1. tr. 1. cap. 5. §. 4. n. 36. & Salas in 1. 2. tom. 1. tr. 8. *disp. unica, sect.* 25. n. 264. Naldus in *summa, ver. dubium* n. 25. Caltrus Palaus tom. 2. *disp.* 3. *punct.* 8. n. 6. Fagundez *part.* 4. lib. 1. c. 10. n. 2. Igitur si quis die Iouis cenans dubitet, an hora duodecima noctis sonuerit, potest edere carnes, nam ius & possessio stat pro libertate edendi, certumque horas antecedentes esse diei Iouis, & dubium sit pro die Veneris; dubium autem ius prævalere non debet contra ius certum. Contrario infertur, quod si hodie sit dies Veneris, aut ieiunij, & dubitetur, an hora duodecima noctis sonuerit, non potest quis edere carnes, quia possessio est pro præcepto, cum constet hodiernum diem esse ieiunij, & dubitetur an transacta sit hora, ergo, &c.

2. Sed posse ne dubitantem, an sit transacta hora media noctis, & tunc edentem, vel bibentem, sumere Eucharistiam in die sequenti, diximus in *tratt. de Eucharist. resol.* 1.

Quæ nunc est in tom. 1. tract. 1. ref. 121. à lin. 5. & in aliis eius primæ no.

RESOL. VI.

In d. bio, an effectus sit à causa naturali, vel à demone, quid faciendum etiam si verba addita sint sacra? Et an concurrentibus talibus indiciis, quibus intellectus dubitet, an ensalmus operetur virtute diuina, naturali, vel diabolica, fas sit eo vti? Et an sit licitum, vti remedio superstitioso, aut de quo dubium est, an contineat tacitam Demonis innocationem? Pari modo fas non est à Mago petere, vt maledictum dissoluatur, si dubita, an absque nouo maleficio id possit? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 43.

Quo ad hoc in tom. 4. tr. 10. lege doctrinam ref. 109.

§. 1. Ad hoc dubium ita respondet Sanchez in *summa* tom. 1. lib. 2. c. 40. n. 44. Si dubium sit an effectus à causa naturali proueniat, eo quod non constet, an vires causæ naturalis excedat necne, censendum est potius eum à causa naturali prouenire, quia cum innumera agentium naturalium vires nos latent, non est cur, eo quod virtus illa nobis dubia sit, effectum illum causæ naturali negemus, nec absque necessitate confugiendum est ad occultam mali Angeli operationem. Si autem constet effectum illum vires causæ naturalis excedere, existimo, nisi maxima operantis sanctitas, vel alia vrgentissima indicia suadeant, effectum eum à Deo prouenire, censendum esse in dubio superstitiosum, & à demone prouenire, etiam si verba adhibita sint sacra; quia quotiescumque causa adhibita nequit effectum naturaliter producere, est superstitio, & ad tacitum cum demone pactum pertinet. Ita Sanchez.

2. Sed in hac materia videndus est omnino doctus Emanuel de Moura *opuscul.* 18 de *ensal. & incant. sect.* 2. c. 16. 17. & 18. vbi querit primò, an concurrentibus talibus indiciis, quibus intellectus prudenter dubitet, an ensalmus operetur virtute diuina, naturali, vel diabolica, fas sit eo vti? Secundò, vtrum fas sit vti ensalmo dubio, saltem ad medendum, vel succurrendum graui necessitati? Tercò, vtrum in dubio, an demon sit auctor ensalani, fas sit eo vti, saltem sub conditione, & protestatione, si demon non subest? & ad omnia hæc tria dubia post eorum latam discussionem negatiuè respondet.

3. Non desinam tamen hic apponere opinionem Lessij lib. 2. cap. 44. *dub.* 6. n. 46. vbi sic asserit. Non est licitum vti remedio superstitioso, aut de quo dubium est, an contineat tacitam demonis innocationem, hoc enim est se exponere manifesto periculo su-

Sup. hoc lege doctrinam ref. not. i. huius ref.

perditionis, nisi fortè id faciat cum expressa voluntate contraria protestatione. Pari modo fas non est à Magico petere, vt maleficiu dissoluatur, si dubitas an absque nouo maleficio id possit, quia id de quo dubium est, non sine peccato fieri possit, sicut absolute non est faciendum, ita nec absolute ab alio petendum vt faciat, scilicet quando conitat sine peccato fieri posse, & causa iusta petendi subest. Ita Lessius.

RESOL. VII.

An dubius ensalmus operetur virtute diuina, vel diabolica, fas sit eo vti? Et de quodam ensalmo particulari ad præseruandum à peste agitur. Et an liceat petere à malefico, vt maleficiu dissoluatur, si quis dubitat, an absque nouo maleficio id possit? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 62.

§. 1. Negatiuam sententiam docet, & validissimè rationibus firmat Emanuel Moura *opuscul.* de *incant. sect.* 2. c. 16. per totum, vbi etiam notat dubitantem, an maleficus norit medium licitum, non posse illum adiri pro maleficio soluendo. Ex his non desinam hic obiter adnotare cum dicto Moura vbi *supra*, c. 12. num. 25. suspexit esse illum ensalmum, quatenus vti superstitiosum remedium contra pestem ferunt, DD. Cardinalibus pro Concilio Tridentino Congregatis anno 1546. tradidisse quendam sanctæ vitæ Græcum Archiepiscopum ad idem Concilium concurrentem, & ita ego in facti contingentia consului amicus prætoris, quando pestis miserimè hanc ciuitatem affligebat, nullius tamen Doctoris autoritate fretus, venim postea inueni, vt dictum est, Mouram, virum doctissimum, dubitasse de dicto ensalmo qui incipit, *Crua Christi salua me*, &c. & nouissimè tanquam superstitiosum, ac minimè tolerandum damnat, & docet Philibertus Marchinus *tratt. Theologico de peste, in preliminaribus, probl.* 33. fol. 44. vbi asserit ita declarasse literam Cardinalium Congregationem, vt patet ex literis Cardinalis sancti Honorij ad Clementem Archiepiscopum Inquistorem in Etruria sub die 18. Septembris 1630. vnde apparet me rectè hic Panormi, vt dixi supra, dictum ensalmum tanquam superstitiosum damnasse, licet aliqui tunc, sed immerito, contrariam sententiam fecerint; sed de hoc modo non est dubitandum, ratio est clara, quia quod in dicto ensalmo citra superstitionem ponitur illa litera marginalis, quandoquidem quicquid illa implicite importat, vel innuit, totum id exprimitur in versu illi respondente: Quod in membrana exarato? quid ad brachium potius, quam ad collum, quam ad caput, quam ad pectus circumperoratio? quid orationis, finita potius Mistra, quam ante inchoatam recitatio? cæteras rationes videbis apud prædictum Marchinum loco citato, qui respondet ad aliqua argumenta, quæ licet parum solides, pro defensione dicti ensalmi adduci possunt.

RESOL. VIII.

An subditus dubitans de iustitia tributis, teneatur illud soluere, maxime si sint gabella, & tributa noua? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 39.

§. 1. Affirmatiuè respondet Lessius lib. 2. cap. 33. *dub.* 8. num. 64. Malderus in 2. 2. *tratt.* 5. cap. 2. *dub.* 4. *disco quinto*, vbi sic ait: Quando subditus dubitat solum negatiuè, non habens pro iustitia tributis, nullam probabilem rationem, credo præsumi posse pro Principe, & in conscientia ipsium subditum teneri. Ita ille etiam Contrarium